

Karolina Witkowska

Atrakcyjność miejskich terenów zieleni jako przestrzeni publicznych: Studium porównawcze terenów zieleni Konstantynowa Łódzkiego

Słowa kluczowe: zieleń miejska, atrakcyjność, przestrzenie publiczne

Abstrakt: W ostatnich latach rola terenów zieleni w miastach jest coraz bardziej doceniana. Ważnym aspektem jest ich szeroko rozumiana atrakcyjność. Odpowiednie kształtowanie terenów zieleni miejskiej jako przestrzeni publicznych ma duże znaczenie, ponieważ wpływają one na jakość życia w mieście. Tereny te mogą być idealnymi miejscami na bierny jak i aktywny wypoczynek. Tereny zieleni miejskiej powinny przy tym spełniać oczekiwania swoich użytkowników, aby chcieli oni spędzać w nich czas. Niniejszy artykuł prezentuje wyniki badania, którego celem była ocena atrakcyjności wybranych terenów zieleni miejskiej w Konstantynowie Łódzkim oraz wskazanie rekomendacji w zakresie dalszego podnoszenia ich atrakcyjności. Wybranymi do badania terenami były skwery na placu Kościuszki, park na placu Wolności oraz Centrum Sportu i Rekreacji „Ośrodek nad Stawem”. Głównym narzędziem badawczym wykorzystanym w badaniu była ankieta internetowa przeprowadzona wśród mieszkańców Konstantynowa Łódzkiego i jego okolic. W świetle uzyskanych wyników można stwierdzić, że trzy badane tereny zieleni miejskiej w Konstantynowie Łódzkim to atrakcyjne i chętnie odwiedzane przestrzenie.

Wstęp

Tereny zieleni miejskiej to ważne przestrzenie współczesnych miast. Ich forma, wygląd, a także pełnione funkcje zmieniały się na przestrzeni lat. Często wieloaspektowa rola zieleni dla miast jest niedoceniana i sprowadza się ją tylko do ozdoby podnoszącej estetykę danego miejsca. Coraz bardziej zauważane są jednak jej biologiczne funkcje przejawiające się między innymi redukcją poziomu zanieczyszczeń powietrza i hałasu, regulacją temperatury powietrza czy ochroną przed silnym wiatrem i nasłonecznieniem. Przyglądając się zieleni, zawłaszcza w środowisku zurbanizowanym, nie można pomijać jej funkcji społecznej i wieloaspektowego oddziaływania na jakość życia w mieście. Większość formalnych terenów zieleni miejskiej to przestrzenie publiczne, które są idealnym miejscem na odpoczynek poza domem, rekreację czy nawiązywanie kontaktów społecznych. Są to miejsca, gdzie mieszkańcy mogą odetchnąć od miejskiego zgiełku, zregenerować swoje siły i zaspokoić potrzebę kontaktu z naturą. Jednym z najważniejszych aspektów terenów zieleni miejskiej w kontekście społecznym jest ich szeroko rozumiana atrakcyjność. Krótko rzecz ujmując, tereny zieleni miejskiej nie mogą „tylko istnieć”. Powinny być dostępne, a także spełniać oczekiwania ich użytkowników, aby ci użytkownicy nie tylko mogli, ale również chcieli spędzać w nich czas, bo to obecność samych użytkowników sprawia, że tereny zieleni tętnią życiem społecznym. Ważne jest zatem odpowiednie planowanie, kształtowanie oraz utrzymanie terenów zieleni. W miastach, gdzie przestrzeń jest zasobem wysoce ograniczonym, należy zatem analizować poziom atrakcyjności terenów zieleni, a także wskazywać możliwości jego podnoszenia. Tereny zieleni miejskiej przyjmują różne formy, które mogą różnić się poziomem atrakcyjności. W związku z tym postanowiono przyrzeć się różnym terenom zieleni miejskiej na przykładzie tych występujących w Konstantynowie Łódzkim.

Pojęcie, funkcje i rodzaje terenów zieleni miejskiej

Współcześnie w celu zdefiniowania terenów pokrytych roślinnością używa się różnych pojęć. Są to między innymi „tereny zieleni”, „tereny zielone”, „zieleni” oraz „zieleni miejska”. W literaturze specjalistycznej najczęściej stosowanym terminem są jednak „tereny zieleni”, którymi według Habera & Urbańskiego (2005, s. 23) są, „głównie obszary w aglomeracjach miejskich (również w krajobrazie otwartym), planowo obsadzone roślinnością dla poprawy estetyki i funkcji biologicznej środowiska. Miejskie tereny zieleni mają charakter lokalny. Składają się z zieleni obejmującej parki, zieleńce, ciągi komunikacyjne, obiekty sportowe i inne składniki podlegające klasyfikacji terenów zieleni”.

W definicjach terenów zieleni podkreśla się ich wielofunkcyjność. Do głównych funkcji terenów zieleni zalicza się: biologiczne i zdrowotne, społeczne, psychiczne i wychowawcze, estetyczne, artystyczne i plastyczne, ochronne, przeciwpożarowe, żywicielskie, ekonomiczne, gospodarcze (Pokorski & Siwiec, 1969). Identyfikacja funkcji terenów zieleni jest jednym ze sposobów ich klasyfikowania.

Tereny zieleni można jednak sklasyfikować również ze względu na ich dostępność, która wiąże się z własnością. Szczególnym rodzajem są tereny zieleni ogólnodostępnej (otwartej), przeznaczone do wypoczynku i rekreacji dla każdego, zarówno dla ludzi starszych, w średnim wieku, jak i młodzieży i dzieci. Odbywa się na nich wypoczynek bierny i czynny w zależności od urządzeń społeczno-kulturalnych, w które są wyposażone. Przykładami takich terenów są parki miejskie, zieleńce czy promenady. Pozostałe kategorie terenów zieleni to między innymi: tereny zieleni o ograniczonej (kontrolowanej) dostępności, tereny zieleni towarzyszącej, tereny produkcyjne, tereny zieleni wycieczkowo-wypoczynkowej czy tereny agroturystyczne (Łukasiewicz & Łukasiewicz, 2011).

Atrakcyjność terenów zieleni miejskiej jako przestrzeni publicznych

Powszechnie przestrzeń publiczną uważana jest za najważniejszą przestrzeń w mieście. Jest ona dostępna dla całej społeczności lokalnej i użytkowników zewnętrznych. To w niej toczy się życie miasta. W jej obrębie znajdują się najbardziej znaczące obiekty społeczne, usługowe, kulturalne czy obiekty-symbole (Wejchert, 1993). To przestrzeń, która powinna odpowiadać potrzebom mieszkańców, poprawiać jakość ich życia, a także sprzyjać nawiązywaniu kontaktów społecznych (Ustawa, 2003).

Tereny zieleni ogólnodostępnej to szczególny rodzaj przestrzeni publicznej. Są miejscami, w których ludzie mogą zrealizować swoje potrzeby rekreacyjno-wypoczynkowe. Ich wpływ na kondycję fizyczną i psychiczną człowieka jest znaczący, w związku z tym należy projektować je w taki sposób, by dawały jak największą satysfakcję użytkownikom (Chojacka, 2014).

Atrakcyjność terenów zieleni to węższe zagadnienie w porównaniu do wspomnianego już pojęcia dostępności terenów zieleni. Oprócz swobodnego dostępu, tereny zieleni powinny również mieć jak najwyższy poziom atrakcyjności dla użytkowników. Wygląd oraz zagospodarowanie i zaopatrzenie terenu powinny być przy tym dostosowane do różnych grup wiekowych mieszkańców – w tym dzieci, osób w wieku średnim oraz osób starszych – jak również do osób z niepełnosprawnościami (Biernacka, 2020).

Istnieje wiele sposobów mierzenia poziomu atrakcyjności terenów zieleni. Niektórzy badacze biorą pod uwagę głównie wielkość i kształt terenu zieleni, okazjonalnie dodając do tego wyposażenie – sprzęt sportowy i rekreacyjny. Dla innych specjalistów najważniejsze przy ocenie atrakcyjności są aspekty środowiskowe, w tym różnorodność fauny i flory, jak również względy wizualne, w tym kompleksowo rozpatrywany wygląd terenu zieleni oraz jego czystość (Biernacka, 2020). Przykładowo, Biernacka (2020, s. 63) przedstawia listę czynników, które najczęściej uwzględnia się przy tworzeniu wskaźników atrakcyjności terenów. Są to:

- „Infrastruktura parkowa;
- Sprzęt sportowy i rekreacyjny;
- Bioróżnorodność;
- Występowanie zbiorników wodnych, drzew;
- Liczba użytkowników;
- Aspekty wizualne, czystość;
- Poczucie ciszy i spokoju;
- Wydarzenia kulturalne, rozrywkowe, sportowe”.

W badaniu zaprezentowanym w niniejszym artykule w celu zmierzenia poziomu atrakcyjności terenów zieleni wykorzystano metodę oceny wybranych cech terenów przez ich użytkowników. Punktem odniesienia do czynników wpływających na atrakcyjność terenów zieleni była powyższa lista Biernackiej (2020).

Metodyka i miejsce badania

Badanie zaprezentowane na łamach tego artykułu zrealizowano na przykładzie Konstantynowa Łódzkiego. Prawdopodobnie takie badanie nie było w nim wcześniej realizowane. Do badania wyselekcjonowano trzy tereny zieleni ogólnodostępnej, które są zarazem przestrzeniami publicznymi Konstantynowa Łódzkiego: skwery na placu Kościuszki, park na placu Wolności oraz Centrum Sportu i Rekreacji „Ośrodek nad Stawem”. Są to trzy odmienne rodzaje terenów zieleni miejskiej (skwer, park, oraz teren sportu i rekreacji), mające różne zagospodarowanie, a także funkcje. Znajdują się one także w różnych częściach miasta, a co się z tym wiąże, ich otoczenie oraz użytkownicy także się różnią. Badanie miało charakter porównawczy, dzięki czemu zidentyfikowano czynniki pozytywnie oraz negatywnie wpływające na atrakcyjność terenów zieleni. Dobór trzech różnych terenów pozwolił na porównanie ich atrakcyjności, a także na identyfikację ich mocnych i słabych stron.

Proces badawczy składał się z dwóch etapów. W pierwszym z nich przeprowadzono inwentaryzację urbanistyczną wyselekcjonowanych terenów zieleni miejskiej. Dzięki niej scharakteryzowano każdy z tych terenów pod względem położenia geograficznego, z uwzględnieniem cech ich najbliższego otoczenia i pełnionych przez nie funkcji. W inwentaryzacji uwzględniono również cechy przyrodnicze tych terenów (np. występujące gatunki roślin) oraz cechy pozaprzyrodnicze (np. umebłowanie). Ważnym elementem inwentaryzacji był także przegląd przeprowadzonych inwestycji. Dzięki inwentaryzacji udało się zebrać obiektywne informacje na temat atrakcyjności tych terenów zieleni jako przestrzeni publicznych.

Drugim etapem badania była ankieta typu CAWI (**Computer Assisted Web Interview**), która zapewniła wgląd w subiektywne oceny atrakcyjności tych terenów. Ankieta internetowa była najlepszym rozwiązaniem ze względu na możliwość dotarcia do różnych użytkowników badanych terenów – w tym do osób, które były użytkownikami każdego z trzech badanych terenów zieleni, a także do osób korzystających jedynie z wybranych terenów lub z żadnego z nich. Każda z trzech sekcji ankiety odpowiadała danemu terenowi: skwerom na placu Kościuszki, parkowi na placu Wolności oraz CSiR „Ośrodek nad Stawem”. Na początku każdej sekcji znajdowało się pytanie dotyczące częstotliwości użytkowania danego terenu zieleni. W przypadku, gdy respondenci nie odwiedzali omawianego miejsca (czyli zaznaczali odpowiedź „wcale”), nie byli proszeni o udzielanie dalszych odpowiedzi na temat tego terenu. W sekcjach dla każdego z trzech terenów zieleni zachowano taki sam układ i rodzaj pytań, aby wyniki można było porównać między sobą. Respondenci oceniali wskazane cechy danego terenu w 5-stopniowej skali (od „bardzo źle” do „bardzo dobrze”). Badanie właściwe zrealizowano w okresie 23–30.04.2023 r. Link do ankiety umieszczono w portalu społecznościowym Facebook: na stronie „Spotted: Konstantynów Łódzki” oraz na grupie „Konstantynów Łódzki – mieszkańcy Konstantynowa”. Zapewniło to dystrybucję ankiety wśród różnych grup społecznych. W badaniu wzięło udział 120 osób.

Skwery na placu Kościuszki

W centrum Konstantynowa Łódzkiego na placu Kościuszki znajdują się cztery skwery (fotografia 1). Każdy ze skwerów posiada swoje oznaczenie literowe, odpowiednio A, B, C i D. W 2013 r. w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007–2013 rozpoczęto projekt Rewitalizacji Centrum Konstantynowa Łódzkiego, który obejmował generalną przebudowę skwerów. W ramach projektu przeprowadzono modernizację ciągów pieszych,

zamontowano nowe ławki, latarnie i inne elementy małej architektury oraz zrehabilitowano istniejącą zieleni we wszystkich czterech skwerach. Dodatkowo na skwerze A – przy siedzibie urzędu miasta – postawiono dwie fontanny z kolorowym oświetleniem oraz zegar słoneczny (Krawczyk, 2013). Skwer B z pomnikiem Kościuszki to plac apelacyjny będący przestrzenią na lokalne uroczystości, wydarzenia kulturalne i okresowe atrakcje. W ramach działań rewitalizacyjnych został powiększony przez przesunięcie na skraj odremontowanego pomnika oraz usunięcie drzew i trawników z wnętrza terenu. Na skwerze C znajduje się toaleta publiczna, grodzony plac zabaw dla dzieci oraz zabytkowy wagon tramwajowy upamiętniający linię 43. Na skwerze D – przy kościele pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny – utrzymane zostało dotychczasowe zagospodarowanie terenu wraz z dużą liczbą drzew. Na terenie skweru znajduje się tablica upamiętniająca zamordowanych w czasie II wojny światowej mieszkańców Konstantynowa, Pomnik Pamięci Lotników Amerykańskich i dąb pamięci posadzony dla uhonorowania ppor. Erwina Reicherta (43bis, 2011).

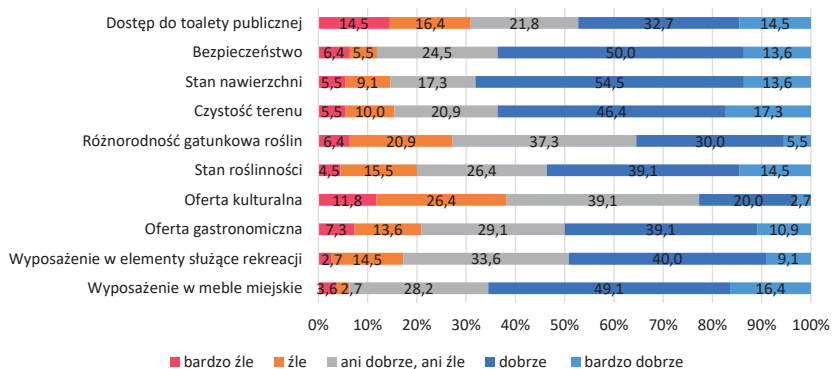
Fotografia 1. Skwery na placu Kościuszki

Źródło: prace własne (2023).

Obecnie przy placu Kościuszki znajdują się obiekty pełniące różnorakie funkcje, w tym: lokale gastronomiczne, kościół rzymskokatolicki, fryzjer, przystanki autobusowe oraz liczne sklepy. W niedalekiej odległości mieści się również szkoła podstawowa, przedszkole oraz budynki mieszkalne. Na każdym skwerze można znaleźć różnorodne gatunki roślin, jak klon zwyczajny, modrzew europejski, tawuła japońska, berberys Thunberga, berberys zwyczajny, róża wiecznie zielona czy lawenda wąskolistna. Na placu corocznie odbywają się uroczystości związane z Narodowym Świętem Niepodległości czy Świętem Narodowym Trzeciego Maja (Cichosz, 2022, 2023). Na terenie skweru pojawiają się również odpustowe stragany czy jarmarki z okazji świąt Bożego Narodzenia czy świąt Wielkanocnych (43bis, 2019b). W 2015 r. w okresie zimowym rozstawiono tu także lodowisko (43bis, 2015).

Wykres 1. Ocena cech skwerów na placu Kościuszki [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Respondentów poproszono o ocenę cech skwerów na placu Kościuszki. Na to pytanie odpowiedziało 110 respondentów, którzy zadeklarowali korzystanie ze wskazanego terenu. W świetle uzyskanych od respondentów ocen, większość wskazanych cech skwerów na placu Kościuszki prezentuje się dobrze. Jego mocnymi stronami jest stan nawierzchni, wyposażenie w meble miejskie, bezpieczeństwo oraz czystość terenu (wykres 1). Pozytywna opinia na temat stanu nawierzchni oraz wyposażenia w meble miejskie może być spowodowana działaniami podjętymi podczas niedawnej rewitalizacji terenu. Zmodernizowano wtedy wszystkie ciągi piesze oraz wymieniono stare i zniszczone ławki oraz kosze na śmieci. Wysoka ocena czystości terenu może brać się z położenia skwerów w centrum miasta, a co się z tym wiąże, ze statusem reprezentacyjnego miejsca Konstanytowna Łódzkiego. Władze dbają tu o systematyczne opróżnianie

koszy na śmieci, zbieranie porozrzucanych śmieci, mycie ławek czy nawierzchni. Na terenie zamontowane są również kamery, a w bliskiej odległości znajduje się komisariat policji, co zapewnia wysoki poziom bezpieczeństwa. Także lokalizacja skwerów w intensywnie użytkowanym centrum może podnosić poczucie bezpieczeństwa wśród społeczeństwa. Nieco gorzej, choć nadal pozytywnie, respondenci ocenili: stan roślinności, ofertę gastronomiczną, wyposażenie w elementy służące rekreacji i dostęp do toalety publicznej (wykres 1). Odwiedzając skwery można zauważyć, że roślinność na ich terenie jest w dobrym stanie. Władze miasta dbają o przycinanie drzew, koszenie trawników oraz nawadnianie roślin. Oferta gastronomiczna również prezentuje się na dobrym poziomie. W okolicy placu Kościuszki znajduje się kilka lokali gastronomicznych, w tym pizzerie czy budka z lodami. Jeden z lokali wraz z ogródkiem gastronomicznym znajduje się na terenie skweru. Wyposażenie w elementy służące rekreacji zostały ocenione pozytywnie, jednak nie bardzo wysoko. Chociaż skwery są wyposażone w plac zabaw dla dzieci, to brakuje na nich atrakcji dla starszych dzieci czy dorosłych, np. siłowni plenerowej. Interesująca jest ocena dostępu do toalety publicznej. Spodziewano się, że będzie ona wyższa, ponieważ na terenie znajdują się wyremontowany budynek obsługiwany przez osobę, która dba o jego czystość. Toaleta jest czynna przez cały tydzień.

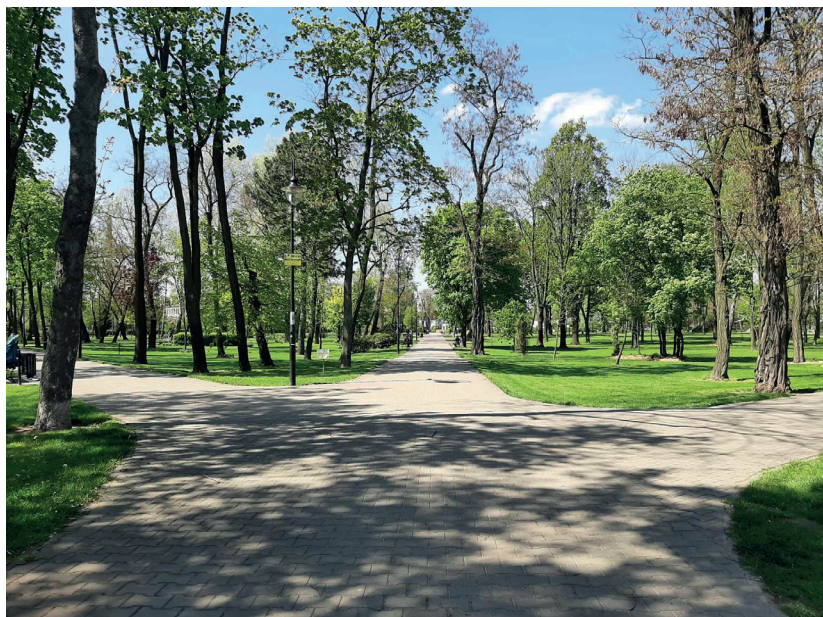
Najgorzej ocenionymi cechami skwerów są: różnorodność gatunkowa roślin oraz oferta kulturalna (wykres 1). Na terenach skwerów znajdują się wiele gatunków roślin, co zostało wyżej opisane, jednak mieszkańcom może brakować innych ciekawych roślin. Wydaje się to dotyczyć w szczególności skwerów C i D, gdzie w głównej mierze rosną drzewa i krzewy. Dodatkowo respondentom może brakować większej ilości roślin na skwerze B, który jest placem apelacyjnym. Oferta kulturalna uzyskała najgorszą ocenę ze wszystkich cech, zatem miasto powinno rozważyć wprowadzenie pewnych zmian w tym obszarze. Obecnie na terenie odbywają się wydarzenia głównie związane ze świętami państwowymi oraz ze świętami chrześcijańskimi, jak np. Wielkanoc. Brakuje tu ciekawszych wydarzeń skierowanych dla dzieci i młodzieży.

Park na placu Wolności

Park na placu Wolności znajduje się w zachodniej części Konstaktynowa Łódzkiego przy drodze prowadzącej do Lutomiarska. Jego głównym atutem jest jego powierzchnia – wynosząca 5,50 ha – oraz duża liczba dorodnych drzew (fotografia 2). Władze miasta, widząc potencjał rekreacyjno-wypoczynkowy parku, postanowiły przeprowadzić jego rewaloryzację. Podstawą rewaloryzacji parku,

która rozpoczęła się w 2016 r., było uporządkowanie jego układu przestrzennego i funkcjonalnego. W tym celu na przecięciu się dwóch głównych ciągów pieszych stworzono centralny skwer oraz wyróżniono trzeci ciąg intensywnie użytkowany przez odwiedzających park. W ramach projektu przeprowadzono również pielęgnację roślinności istniejącej, wprowadzono nowe nasadzenia oraz zielone trawniki. Teren został również wyposażony w nowe ławki, kosze na śmieci, latarnie oraz system nawadniający. W północno-wschodniej części parku postawiono plac zabaw (EC-5, 2016). W 2018 r. na terenie parku zbudowano również siłownię plenerową. Obecnie na terenie parku nie ma stałej toalety publicznej, znajdują się tu jedynie toalety przenośne.

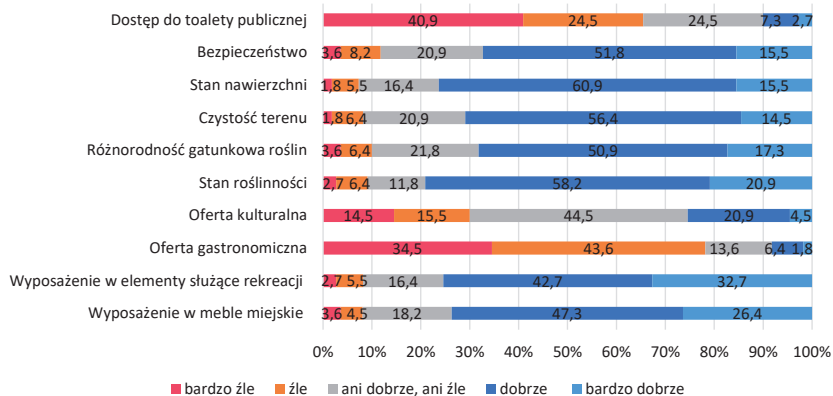
Fotografia 2. Park na placu Wolności

Źródło: praca własna (2023).

Na terenie parku występuje wiele gatunków drzew, między innymi: lipa drobnolistna, jaśminowiec wonny, magnolia purpurowa, jaśminowiec wonny, czy wiśnia piłkowana. Od momentu rewaloryzacji parku na jego terenie odbywają się różne wydarzenia kulturalne. Od kilku lat corocznie odbywa się tu Festiwal Rododendronów (43bis, 2019a). W 2019 r. w ramach budżetu obywatelskiego w parku na placu Wolności odbyło się kino plenerowe (KŁOB, 2019). Tego samego roku miał również miejsce X Międzynarodowy Festiwal Muzyczny „Środek Europy” (Konstantynów Łódzki et al., 2019).

Wykres 2. Ocena cech parku na placu Wolności [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Park na placu Wolności oceniło 110 respondentów, którzy korzystali z tego terenu. Większość cech parku na placu Wolności została oceniona przez respondentów zdecydowanie pozytywnie. Jego najmocniejszymi stronami są stan roślinności, stan nawierzchni, wyposażenie w elementy służące rekreacji oraz wyposażenie w meble miejskie (wykres 2). Od momentu modernizacji parku znacząco polepszył się stan roślinności na jego terenie. Odwiedzając park można zauważyć, że zadbano o stare drzewa, zasadzono także wiele nowej roślinności. Natomiast chore drzewa, którym nie dało się już pomóc, wycięto. Dodatkowo rośliny są systematycznie nawadniane, dzięki nowemu systemowi nawadniającemu. Pozytywna ocena stanu nawierzchni przez respondentów również znajduje odzwierciedlenie w rzeczywistości, gdyż podczas działań z 2016 r. stworzono nowe ciągi piesze, z których najważniejsze wyłożono kostką betonową. Zwiększyło to komfort spacerowania i jazdy na rowerze oraz umożliwiło jazdę po parku na rolkach czy hulajnodze. Również pozytywna ocena wyposażenia w elementy służące rekreacji wydaje się uzasadniona. Na wskazanym terenie znajdują się atrakcje dla młodszych użytkowników (plac zabaw), a także dla tych starszych (siłownia plenerowa). Podobnie sytuacja ma się z wyposażeniem terenu w meble miejskie. Park wyposażono w wiele ławek, koszy na śmieci, latarnie, a także publiczny wodopój.

Kolejnymi cechami, które otrzymały wysoką ocenę od respondentów są bezpieczeństwo, czystość terenu i różnorodność gatunkowa roślin (wykres 2). Poczucie bezpieczeństwa na terenie może podnosić obecność kamer. Czystość terenu

również utrzymana jest na zadowalającym poziomie. Kosze na śmieci są systematycznie opróżniane, a na ziemi rzadko można zauważyć porzucone śmieci. Jak wspomniano wyżej, teren parku porasta wiele gatunków roślin. Można tu spotkać ciekawe i kolorowe rośliny, które nie rosną w innych częściach miasta, jak np. wiśnia piłkowana. Nie dziwi zatem wysoka ocena różnorodności gatunkowej roślin.

Oferta kulturalna została oceniona neutralnie (wykres 2). Choć na tym terenie odbywa się wiele wydarzeń, mogą one nie spełniać oczekiwań mieszkańców. Być może brakuje tu wydarzeń, które kiedyś odbywały się w parku, natomiast obecnie zaprzestano ich organizacji lub zmieniono miejsce ich organizacji.

Najgorzej i zdecydowanie negatywnie respondenci ocenili ofertę gastronomiczną oraz dostęp do toalety publicznej (wykres 2). Użytkowników parku nie zadowolają zatem toalety przenośne, które się tam znajdują. Prawdopodobnie jest to spowodowane ich niską jakością i niskim poziomem czystości. Z pewnością na tym terenie brakuje stałej toalety publicznej, dzięki której odwiedzający mogliby w komfortowych warunkach zrealizować swojej potrzeby. Również oferta gastronomiczna odstaje od pozostałych cech. W okolicy brakuje bowiem lokali gastronomicznych. Dopiero w 2023 r. w pobliżu parku otwarto budkę z lodami. Cieszy się ona dużym zainteresowaniem.

Centrum Sportu i Rekreacji „Ośrodek nad Stawem”

CSiR „Ośrodek nad Stawem” znajduje się na obrzeżach Konstaktynowa Łódzkiego przy ulicy Łaskiej 64/66. W latach 2010–2013 na terenie obiektu zrealizowano inwestycję współfinansowaną przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego mającą na celu poprawę infrastruktury rekreacyjnej w Konstaktynowie Łódzkim, a co się z tym wiąże, zwiększenie atrakcyjności rekreacyjnej oraz turystycznej regionu. W ramach projektu zbiornik wodny przeszedł kompleksową modernizację, między innymi usunięto stare i niebezpieczne moło, zakupiono również nowy sprzęt wodny (rowery wodne, kajaki, łódki ratownicze), a także zagospodarowano teren wokół zbiornika budując ciągi pieszo rowerowe, miejsca parkingowe, boisko plażowe, skatepark, miejsce do grillowania. Usunięto również bariery dla osób z niepełnosprawnością, postawiono dodatkowe domki letniskowe, odnowiono podest sceniczny oraz plac przed nim, uzupełniono również małą architekturę ustawiając nowe ławki i stoliki z ławkami (Durecka & Durecki, 2015). Obecnie na terenie obiektu znajdują się kąpielisko z plażą (fotografia 3), restauracja „Relax”, a także sezonowe budki z jedzeniem, publiczna toaleta oraz elementy postawione podczas ostatniej modernizacji. W ostatnich latach drewniane wyposażenie placu

zabaw zastąpiono plastikowym przystosowanym do mniejszych dzieci. Ze względu na zły stan techniczny rozebrano również scenę występową, która stała na terenie od wielu lat. W 2022 r. ośrodek zyskał kolejny plac zabaw, na którego budowę CSiR uzyskało dofinansowanie z Programu Operacyjnego „Rybacko i Morze” (CSiR, 2022). CSiR „Ośrodek nad Stawem” pełni głównie funkcję rekreacyjną i sportową, występuje tu również funkcja gastronomiczna, a także usługowa. Teren gęsto porastają drzewa, w tym: brzoza brodawkowata, wierzb babilońska, jarząb pospolity, cyprys wiecznie zielony. Niektóre z trawników częściowo przypominają łąki. Oprócz różnych traw porastają je również takie rośliny jak bluszcz kurdybanek, jasnota purpurowa, tasznik pospolity czy mniszek pospolity.

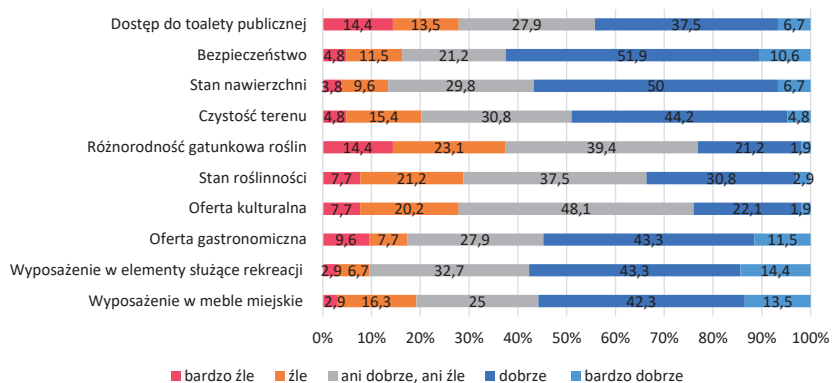
Fotografia 3. CSiR „Ośrodek nad Stawem”

Źródło: praca własna (2023).

Na terenie centrum odbywają się również różne wydarzenia kulturalne i sportowe. W 2019 r. miał tu miejsce pierwszy w Konstancynie Łódzkiej „Piknik na cztery łapy” (43bis, 2019c). W 2021 r. odbył się tu również Kolor Fest Konstancynów Łódzkiej – Dzień Kolorów Holi w Konstancynie Łódzkiej, a także Festiwal Baniek Mydlnych w Konstancynie Łódzkiej (Festiwal Baniek Mydlnych, 2021). Trzykrotnie na terenie centrum odbyła się także charytatywna sztafeta „RUNda po Kanzasie” (Jakubowski, 2023).

Wykres 3. Ocena cech CSiR „Ośrodek nad Stawem” [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Na pytanie o ocenę cech CSiR „Ośrodek nad Stawem” odpowiedziało 104 respondentów, którzy zadeklarowali korzystanie z tego terenu. Najlepiej ocenioną przez respondentów cechą CSiR „Ośrodek nad Stawem” było bezpieczeństwo (wykres 3). Teren nie posiada kamer ani nie jest często patrolowany przez policję, jednak osoby odwiedzające go czują się w nim bezpiecznie. Poczucie bezpieczeństwa może podnosić częściowe ogrodzenie terenu. Prawdopodobnie użytkownicy terenu doceniają także obecność ratowników w sezonie wakacyjnym, którzy czuwają nad bezpieczeństwem kąpeli w stawie.

Również wysoką ocenę otrzymały: stan nawierzchni, wyposażenie w elementy służące rekreacji, wyposażenie w meble miejskie i oferta gastronomiczna (wykres 3). Na terenie główna ścieżka spacerowa wyłożona jest kostką betonową, dzięki czemu można po niej komfortowo chodzić, a także jeździć na rowerze czy rolkach. Mimo jej dawnego założenia nadal pozostaje w dobrym stanie. CSiR „Ośrodek nad Stawem” to teren nastawiony głównie na sport i rekreację, zatem jego wyposażenie w takie elementy pozostaje na wysokim poziomie. Znajdują się tu place zabaw dla dzieci, skatepark, boiska do gier zespołowych, a także przystań kajakowa. Na terenie obiektu nie brakuje również ławek, w tym ławek ze stolikami, czy koszy na śmieci. Oprócz tego użytkownicy terenu mają duży wybór wśród lokali gastronomicznych. Znajdują się tu restauracja, budka z grillem i przekąskami oraz dwie budki z lodami.

Następnie nieco gorzej, choć nadal pozytywnie, respondenci ocenili czystość terenu i dostęp do toalety publicznej (wykres 3). Miasto stara się dbać o czystość terenu,

jednak ze względu na częste piknikowanie i grillowanie w sezonie letnim, mogą nagromadzać się tam śmieci. Niestety często użytkownicy terenu nie szanują tego miejsca i pozostawiają po sobie nieczystości. Zbiornik wodny na terenie również jest cyklicznie czyszczony, jednak ze względu na jego małą powierzchnię, jakość wody może nie zadowalać wszystkich odwiedzających. Do dyspozycji użytkowników jest również toaleta publiczna, jednak można byłoby bardziej zadbać o jej czystość.

Najgorzej ocenionymi cechami CSiR „Ośrodek nad Stawem” są różnorodność gatunkowa roślin, stan roślinności, oferta kulturalna. Mimo ostatnich miejsc w rankingu ocena tych cech jest przeważająco neutralna. Taka ocena stanu oraz różnorodności roślin może wynikać z charakteru miejsca. Jest to teren zieleni nastawiony na sport i rekreację, a do roślinności na jego terenie nie przykładają się większej wagi. Mimo to obecność różnych gatunków drzew może dawać częściową satysfakcję jego użytkownikom. CSiR „Ośrodek nad Stawem” jest również miejscem organizacji wydarzeń kulturalnych i sportowych. Najwidoczniej nie zadowalają one respondentów w pełni.

Podsumowanie

W małym mieście, jakim jest Konstantynów Łódzki, nie ma zbyt wielu atrakcji, a także przestrzeni, w których można spędzić wolny czas. Tereny zieleni miejskiej są w nim zatem idealnym miejscem na odpoczynek, rekreację, a także rozwijanie aktywności społecznych. W związku z tym tereny zieleni miejskiej powinny być atrakcyjnymi przestrzeniami w pełni satysfakcjonującymi swoich użytkowników. Skwery na placu Kościuszki, park na placu Wolności i CSiR „Ośrodek nad Stawem” to przestrzenie ważne dla miasta, które w czasie ostatnich 10 lat podlegały licznym przemianom. Przeprowadzona inwentaryzacja ujawniła, że każdy z terenów ma swoją specyfikę.

Skwery na placu Kościuszki to teren w centrum miasta, który otaczają obiekty o różnorodnych funkcjach. Jego zagospodarowanie i elementy przyrodnicze sprzyjają aktywnościom opcjonalnym i społecznym. Jego najmocniejsze strony to stan nawierzchni, wyposażenie w meble miejskie, bezpieczeństwo oraz czystość terenu. Należałoby jednak zadbać tu o lepszą ofertę kulturalną oraz zwiększyć różnorodność gatunkową roślin.

Park na placu Wolności to jedyny park w Konstantynowie Łódzkim oraz najlepiej zagospodarowana przestrzeń spośród badanych miejsc. Mimo to ma kilka mankamentów: brak stałej toalety publicznej oraz skromną ofertę gastronomiczną. Mimo to jego użytkownicy chętnie go odwiedzają i podejmują tu głównie aktywności opcjonalne oraz społeczne.

CSiR „Ośrodek nad Stawem” to teren głównie nastawiony na sport i rekreację i jako jedyny w mieście posiada zbiornik wodny przystosowany do kąpeli. Jego położenie na obrzeżach miasta oraz mało zróżnicowana pod względem funkcji okolica nie sprzyja jego częstemu użytkowaniu. Teren posiada dobre zagospodarowanie do wypoczynku biernego oraz aktywnego. Jego słabą stroną jest z pewnością roślinność oraz estetyka przestrzeni. Zdaniem jego użytkowników teren, a w szczególności znajdujące się tam budynki i elementy małej architektury, potrzebują modernizacji.

Z analizy ocen respondentów ankiety wynika, że każdy z trzech terenów objętych badaniem jest atrakcyjną przestrzenią dla użytkowników. Każdy z nich ma inny charakter, zatem ich oferta uzupełnia się. Spełniają one także większość oczekiwań, jednak w przeprowadzonym badaniu zidentyfikowano aspekty, o które miasto powinno zadbać, aby poprawić komfort i przyjemność ich użytkowania.

Rekomendacją do przyszłych badań nad zielenią w Konstancynie Łódzkim jest przeprowadzenie podobnej ankiety powtórnie po upływie kilku lat i sprawdzenie, czy sugerowane zmiany zostały wykonane, a co się z tym wiąże, czy w ocenie mieszkańców wzrósł poziom atrakcyjności tych terenów. Ograniczeniem zaprezentowanego badania było bazowanie na nielosowej i niereprezentatywnej próbie respondentów. Rekomendacją dla przyszłych badań jest zatem zadbanie o udoskonalenie sposobu doboru respondentów do badania, aby miało ono charakter losowy lub reprezentatywny.

Bibliografia

- 43bis. (2011). Rewitalizacja placu Kościuszki. 43bis. Dostęp dnia 2024.05.11 ze źródła: <http://www.43bis.media.pl/archiwum,05070.html>
- 43bis. (2015). Lodowisko już czynne. 43bis. Dostęp dnia 2024.05.11 ze źródła: <http://www.43bis.media.pl/wiadomosci,11606,1,lodowisko-juz-czynne,konstancynow-lodzki,wiadomosci.html>
- 43bis. (2019a). Festiwal Rododendronów. 43bis. Dostęp dnia 2024.05.11 ze źródła: <http://www.43bis.media.pl/wiadomosci,15487,1,festiwalrododendronow,konstancynow-lodzki,wiadomosci.html>
- 43bis. (2019b). Jarmark Bożonarodzeniowy tuż, tuż... 43bis. Dostęp dnia 2024.05.11 ze źródła: <http://www.43bis.media.pl/wiadomosci,16104,1,jarmark-bozonarodzeniowy-tuz-tuz,konstancynow-lodzki,wiadomosci.html>
- 43bis. (2019c). Piknik na cztery łapy. 43bis. Dostęp dnia 2024.05.11 ze źródła: <http://www.43bis.media.pl/wiadomosci,15514,1,piknik-na-cztery-lapy,konstancynow-lodzki,wiadomosci.html>
- Biernacka, M. (2020). Przegląd i ocena wybranych wskaźników dostępności i atrakcyjności miejskich terenów zieleni. *Acta Universitatis Lodzensis. Folia Oeconomica*, 2(347), 53–70. <https://doi.org/10.18778/0208-6018.347.04>

- Chojceka, A. (2014). Znaczenie terenów zielonych w przestrzeni publicznej oraz ich wpływ na jakość życia miejskiego. *Rynek – Społeczeństwo – Kultura*, 9(1), 48–54.
- Cichosz, B. (2022). Konstantynowskie obchody Narodowego Święta Niepodległości. 43bis. Dostęp dnia 2024.05.11 ze źródła: <http://www.43bis.media.pl/wiadomosci,18976,1,konstantynowskieobchodynarodowego-swietaniepodleglosci,konstantynow-lodzki,wiadomosci.html>
- Cichosz, B. (2023). Obchody ŚWIĘTA NARODOWEGO TRZECIEGO MAJA. 43bis. Dostęp dnia 2024.05.11 ze źródła: <https://www.lodzkie.pl/stronaglowna/aktualnosci/3-maja-na-nowym-placu-ko%C5%9Bciuski>
- CSiR. (2022). Nowy Plac Zabaw w Ośrodku nad Stawem. CSiR Centrum Sportu i Rekreacji. Dostęp dnia 2024.05.11 ze źródła: <https://basen-konstantynow.pl/nowy-plac-zabaw-w-osrodku-nad-stawem/>
- Durecka, I., & Durecki, T. (2015). Wpływ inwestycji z dofinansowaniem unijnym Na rozwój przestrzenny w wybranych miastach aglomeracji łódzkiej. *Acta Universitatis Lodzensis. Folia Geographica Socio-Oeconomica*, 19, 149–165. <https://doi.org/10.18778/1508-1117.19.10>
- EC-5. (2016). Park w Konstantynowie Łódzkim. EC-5. Dostęp dnia 2024.05.11 ze źródła: <https://ec-5.com/projects/park-w-konstantynowie-lodzkiem/>
- Festiwal Baniek Mydlanych. (2021). Post w serwisie Facebook. Dostęp dnia 2024.05.11 ze źródła: <https://www.facebook.com/events/368951338255080/>
- Haber, Z., & Urbański, P. (2005). Kształtowanie terenów zieleni z elementami ekologii (2. wyd.). Poznań: Wydawnictwo Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu.
- KŁOB. (2019). Kino pod gwiazdami. Konstantynów Łódzki budżet obywatelski. Dostęp dnia 2024.05.11 ze źródła: <https://budzet.konstantynow.pl/kino-pod-gwiazdami-20>
- Jakubowski, R. (2023). Post w serwisie Facebook. Dostęp dnia 2024.05.11 ze źródła: <https://www.facebook.com/share/p/cy6uQHQoVdqdbQhL/>
- Konstantynów Łódzki, Stowarzyszenie Artystyczne – Edukacyjne CANTORES, & Miejski Ośrodek Kultury w Konstantynowie Łódzkim (2019). Post w serwisie Facebook. Dostęp dnia 2024.05.11 ze źródła: <https://www.facebook.com/events/459182274922836>
- Krawczyk, R. (2013). BIP Gmina Konstantynów Łódzki. Dostęp dnia 2024.05.11 ze źródła: <https://bip.konstantynow.pl/?bip=2&cid=263&id=906>
- Łukasiewicz, A., & Łukasiewicz, S. (2011). Rola i kształtowanie zieleni miejskiej (3. wyd.). Poznań: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
- Pokorski, J., & Siwiec, A. (1969). Kształtowanie terenów zieleni (4. wyd.). Warszawa: Państwowe Wydawnictwa Szkolnictwa Zawodowego.
- Ustawa. (2003). Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Dz.U. 2003 nr 80 poz. 717 z późn. zmianami.
- Wejchert, K. (1993). Przestrzeń wokół nas (1. wyd.). Katowice: Fibak Noma Press.